

Kuinka Pentagon varasti 158 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria Sveitsiltä

Kuvittele, että astut ravintolaan, tilaat pullon viiniä ja pihvin, ja tarjoilija sanoo: ”Maksa viini etukäteen; veloitamme pihvin, kun se saapuu.” Luovutat käteisen viinin maksuun — heti ja hyvässä uskossa. Tunnit kuluvat. Keittiö on hiljainen — ei viiniä, ei pihviä, ei mitään. Kun valitat ja ilmoitat jäädyttäväsi kaikki lisämaksut, kunnes jotain konkreettista ilmestyy, ravintolan johtaja hymyilee ja vastaa: ”Ai, olemme jo ottaneet viinirahasi ja kirjanneet ne pihvin hyväksi. Se on kuitenkin yksi iso tili — politiikkamme sallii siirtää varoja tilauksesi välillä, kun toinen puoli on vajaaksi. Keittiö työskentelee ahkerasti taka-alalla... vain ei juuri sinun pöydällesi juuri nyt.”

Juuri näin Sveitsi tuntee itsensä tällä hetkellä.

Maaliskuun lopulla 2026 Sveitsin yleisradioyhtiö SRF paljasti, että Yhdysvallat oli hiljaisesti ohjannut uudelleen noin 126 miljoonaa Sveitsin frangia — noin 158 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria — maksuista, jotka Sveitsi oli jo suorittanut täysimääräisesti ja ajallaan F-35-hävittäjäohjelmaansa. Nämä varat siirrettiin yhden yhteisen Foreign Military Sales (FMS) -luottorahaston sisällä kattamaan vajauksia Sveitsin erillisessä Patriot-ilmapuolustus sopimuksessa, vaikka Bern oli juuri jäädyttänyt Patriot-maksut nimenomaan Yhdysvaltojen muiden liittolaisten priorisoinnista johtuvien massiivisten toimitusviivästysten vuoksi. Sveitsi, mallikelpoinen asiakas, joka ei ollut koskaan viivytellyt maksuissa, huomasi hyvässä uskossa suoritettut maksunsa hiljaisesti uudelleen kirjatuiksi pitääkseen käteisvirran liikkumassa Lockheed Martinille, vaikka omissa tilauksissa ei ollut näkyvissä minkäänlaista edistymistä.

Sveitsin Patriot-tilaus: Priorisoinnin alentaminen, ei maksukyvyttömyys

Osana ilmavoimien Air2030-modernisointiohjelmaa Sveitsi tilasi viisi Patriot-tuliyksikköä (akkua) yhdessä jopa 36 F-35A Lightning II -häivehävittäjän kanssa (myöhemmin kustannussyistä supistettiin noin 30:een). Molemmat ohjelmat kulkevat maksujen osalta Yhdysvaltain Foreign Military Sales -järjestelmän kautta. Sveitsi noudatti jokaista maksuaikataulua viivyttelemättä.

Patriot-toimitusten oli alun perin määrä alkaa vuosina 2026–2028. Vuonna 2025 Washington vetosi ensin Ukrainan prioriteettiin ja siirsi Sveitsin toimituksia taaksepäin. Sitten Iranin konflikti puhkesi, ja Pentagon laski Sveitsin tilauksen prioriteettia entisestään. Vuoden 2026 alkuun mennessä Bernille kerrottiin, että aikataulu oli venynyt neljä-viisi vuotta — mahdollisesti pidempäänkin — samalla kun ohjelman kustannukset paisuivat jopa 50 prosenttia, noin 2 miljardista 3 miljardiin Sveitsin frangiin. Syksyllä 2025 Sveitsi

jäädytti lisämaksut Patriot-ohjelmalle vedoten siihen, ettei sillä ollut velvollisuutta jatkaa maksuja ilman todistettavaa valmistus- tai toimitusedistymistä.

F-35-ohjelmalla oli omat kustannusylitykset ja tuotantopaineet, mutta Sveitsi oli jatkanut niiden maksujen suorittamista yhteiseen rahastoon täysin odottaen, että kahta ohjelmaa käsiteltäisiin erillisinä.

Iranin konfliktin matemaattinen mahdoton

Tämä ei tapahtunut tyhjiössä. Yhdysvallat ja Israel kuluttivat Patriot-ohjuksia huimaa vauhtia sodassa Irania vastaan. Vain ensimmäisten neljän konfliktipäivän aikana Yhdysvaltain ja liittolaisten joukot ampuivat 943 Patriot-ohjusta — suunnilleen koko 18 kuukauden tuotannon normaalilla rauhanajan tahdilla.

Jokainen Patriot PAC-3 MSE -torjuntaohjus maksaa noin 3,9–4,2 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria. Halvat iranilaiset Shahed-lennokit, joita vastaan niitä ammuttiin, maksavat 20 000–50 000 dollaria kappaleelta. Iran valmistaa noin 10 000 tällaista lennokkia kuukaudessa. Matematiikka on armoton:

- Yksi Patriot-laukaus maksaa suunnilleen 100 kertaa enemmän kuin keskimääräinen Shahed-lennokki.
- Nykyisellä tuotantotahdilla (noin 50–60 ohjusta kuukaudessa) kestäisi yli 16 vuotta pelkästään yhden kuukauden iranilaisen lennokkituotannon vastaamiseen — olettaen täydellisen tehokkuuden, jota taistelussa ei koskaan ole.

Vaikka Lockheed Martin on luvannut nelinkertaistaa tuotannon 2 000 ohjukseen vuodessa, matematiikka pysyy mahdottomana: $10\,000 \text{ lennokkia kuukaudessa} \div 167 \text{ ohjusta kuukaudessa} = \mathbf{60 \text{ kuukautta (5 vuotta)}}$ pelkästään Iranin nykyisen tuotantotahdin vastaamiseen — ja tämä olettaa täydellisen torjuntatehokkuuden, jota ei koskaan tapahdu todellisessa taistelussa.

Tämä matemaattinen mahdottomuus ylittää strategisen epäonnistumisen — se edustaa perustavanlaatuaista rikkomusta sopimuksen perusteelle. Kun täyttäminen on matemaattisesti mahdotonta olosuhteissa, jotka ovat täysin myyjän hallinnassa (muiden asiakkaiden priorisointi geopolittisista syistä), ostajan suoritusvelvollisuus vapautuu kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti. Sveitsi arvioi aivan oikein, että tämä lupaus tuotannon kasvattamisesta oli merkityksetön Iranin ylivoimaisen tuotannon edessä. Sveitsin Patriot-toimitusten aikataulu oli käytännössä liukunut äärettömyyteen, ei tuotantoviiveiden vuoksi, vaan koska koko strateginen lähestymistapa oli matemaattisesti tuomittu epäonnistumaan. Tämä rationaalinen arvio — perustuen strategiseen analyysiin, ei maksuhaluttomuuteen — sai Bernin keskeyttämään välivaiheen maksut.

Juuri tämä matemaattinen mahdottomuus on se todellinen syy, miksi Pentagon ohjasi Sveitsin F-35-rahut uudelleen. Rahansiirto ei koskaan liittynyt Sveitsin pitkään viivästyneiden järjestelmien toimittamiseen. Se oli tahallinen manööveri käyttää Sveitsin veronmaksajien rahoja rahoittamaan Yhdysvaltojen omaa sotaponnistelua Lähi-idässä — pitääkseen tuotantolinjat käynnissä ja torjuntaohjukset virtaamassa Yhdysvaltojen ja

Israelin operaatioihin Irania vastaan, samalla kun Sveitsin omat tilaukset pysyivät matalalla prioriteetilla ja toimittamatta. Käytännössä puolueeton Sveitsi pakotettiin tukemaan juuri sitä konfliktia, joka oli alun perin tehnyt sen Patriot-toimitukset mahdottomiksi.

Yhteisrahastojen porsaanreikä

FMS-sääntöjen mukaan **kaikki** Sveitsin maksut Yhdysvaltain aseista — F-35:t, Patriotit tai mikä tahansa muu — virtaavat yhteen ainoaan yhteiseen luottorahastoon, jota Pentagon hallinnoi. Sopimuksen kieli sallii Yhdysvaltojen siirtää rahaa asiakkaan omien ohjelmien välillä, kun toinen puoli osoittaa vajausta.

Sveitsi kohteli kahta sopimusta erillisinä vipuvoimina ja toimi hyvässä uskossa. Se keskeytti Patriot-maksut ja odotti F-35-rahojen pysyvän eristettynä kyseiseen ohjelmaan. Sen sijaan Pentagon siirsi olemassa olevat F-35-varat yksinkertaisesti pitämään Patriot-puolen elossa ja ohitti jäädytyksen kokonaan. Käteisvirta jatkui Lockheed Martinille ja sen kumppaneille, vaikka kummankaan järjestelmän Sveitsille spesifisissä toimituksissa ei ollut juuri lainkaan edistymistä. Syntyneen aukon paikkaamiseksi Sveitsin puolustusministeriön oli pakko siirtää kymmeniä miljoonia ylimääräisiä veronmaksajien frangeja etuajassa.

Poliittiset seuraukset Sveitsissä

Sveitsin aseistusviraston Armasuisse-johtaja Urs Loher vahvisti uudelleenohjauksen SRF:lle, mutta pystyi kuvailemaan summaa julkisesti vain ”matalana kolminumeroisena miljoonasummana”. Hän kutsui tilannetta ”erittäin tyydyttämättömäksi”. Tapaus on herättänyt parlamentaarisia kysymyksiä Bernissä ja uudistanut vaatimukset täydellisestä tutkinnasta. Lainsäätäjät kaikilta puolilta keskustelevat nyt avoimesti siitä, pitäisikö F-35-tilausta supistaa entisestään vai etsiä eurooppalaisia vaihtoehtoja (kuten Ranskan SAMP/T-järjestelmää) tuleviin ilmapuolustustarpeisiin välttääkseen tällaisen riippuvuuden toimittajaan, joka asettaa pienemmät ja puolueettomat kumppanit jonon hännille.

Moraalinen ja eettinen tilinteko

Ei ole kansainvälistä rikostuomioistuinta, joka tuomitsisi tämän ”varkaudeksi” tai ”petokseksi”. Kuitenkin millä tahansa moraalisella tai eettisellä mittapuulla — ja varmasti common law -periaatteiden mukaan sopimuksista, hyvästä uskosta ja perusteettomasta edusta — Pentagonin manööveri tuntuu erottamattomalta huonosta uskosta. Sveitsi maksoi ajallaan, täytti kaikki velvoitteensa ja käytti vain oikeuttaan pidättäytyä lisämaksuista ohjelmassa, joka oli tosiasiallisesti priorisoitu olemattomiin.

Tämä tapaus paljastaa perustavanlaatuisen suvereniteetin loukkauksen: Sveitsin veronmaksajat, jotka rahoittivat maansa puolustuksen, huomasivat rahojensa ohjattavan Yhdysvaltojen aggressiivisten sotien rahoittamiseen Lähi-idässä. Kyse ei ollut koskaan pelkästä sopimusriidasta. Kyse oli puolueettoman maan pakottamisesta rahoittamaan konflikteja, jotka olivat täysin sen turvallisuusetujen ulkopuolella, ja sen kansalaisten verorahoja käytettiin tarkoituksiin, jotka suoraan ristiriidassa Sveitsin pitkäaikaisen puolueettomuuden ulkopolitiikan kanssa.

Periaate *pacta sunt servanda* ("sopimuksia on pidettävä") on kansainvälisen oikeuden kulmakivi. Vaikka FMS-yhteisrahaston tekninen kieli saattaa antaa Yhdysvalloille sopimusperäisen verhon, sopimuksen henki — edistymiseen perustuvat maksut, jotka on sidottu todennettavissa olevaan toimitukseen — oli murrettu. Sveitsi pyysi vain sitä suorituskyyä, josta oli sopinut. Sen sijaan sen rahat ohjattiin rahoittamaan ohjelmaa, jonka prioriteettia oli alennettu syistä, jotka olivat täysin Bernin hallinnan ulkopuolella.

Sveitsin kokemus on nyt osa kasvavaa dokumentaatiota siitä, miksi maiden tulisi olla äärimmäisen varovaisia solmiessaan puolustus sopimuksia Yhdysvaltain valmistajien kanssa. Yhdysvallat on kehittänyt surkean maineen puolustusurakoitsijana — sellaisena, joka priorisoi poliittisesti yhteyksissä olevia asiakkaita sopimusvelvoitteiden edelle, käyttää taloudellisia porsaanreikiä maksimoidakseen arvon riippumatta toimituksista ja rakentaa riippuvuutta vain käyttäkseen sitä hyväkseen geopolitiisiin päämääriin. Yhteisrahastot tarjoavat myyjälle hallinnollista mukavuutta, mutta riisuvat ostajalta tarkoitetun vipuvoiman. Kun maksat etukäteen viinin ja ravintola kirjaa summan pihville, joka ei koskaan saavu — kun taas oikea ruoanlaitto tapahtuu jonkun toisen kiireistä tilausta varten — opit nopeasti, kuka todella hallitsee tilin.

Jää nähtäväksi, pystyykö Bern saamaan korvauksia, sanktioita tai suurempaa läpinäkyvyyttä. Tällä hetkellä tämä tapaus seisoo oppikirjaesimerkkinä puolustusurakoinnin epäsymmetrisestä vallasta: ostaja kirjoittaa shekit, noudattaa jokaista määräaika ja silti hänet työnnetään jonon hännille. Sveitsi ei tehnyt mitään väärin. Se vain oppi kovalla tavalla, että hyvä usko ei aina saa vastinetta, kun geopolitiinen kiire kutsuu.